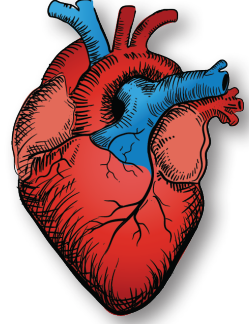

BÖLÜM 7

KARDİOVASKÜLER HASTALIKLARDA PRİMER VE SEKONDER KORUNMA

Fisun ŞENZUN AYKAR¹
Gökşen POLAT TOPÇUOĞLU²

GİRİŞ

Bulaşıcı olmayan hastalıklar bir kişiden diğer kişilere bulaşmayan hastalıklardır. Bulaşıcı olmayan hastalık, beş kategoride toplanmaktadır. Bu kategoriler, kardiyovasküler hastalıklar, kanser, diyabet, mental hastalıklar ve solunum yolu hastalıklarıdır.¹ Bulaşıcı olmayan hastalıklardan biri olan kardiyovasküler hastalıklar, kalp ve kan damarlarında oluşan hasar ile meydana gelir. KVH; birden çok hastalıklarla ilişkili olan; koroner arter hastalığı, ateroskleroz, hipertansiyon ve kalp yetmezliği gibi sık görülen hastalıklar olarak tanımlanmaktadır. KVH; gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde, mortalite ve morbitenin başta gelen nedenleri arasındadır. Ülkemizde mortalite nedenleri arasında 2019 yılı için %36.8 ile birinci sırada yer alan bir hastalıktır. Hipertansiyon, hiperlipidemi, fazla kilo, obezite, diyabet, düzensiz beslenme gibi değiştirilebilen faktörler ve yaş, cinsiyet, aile öyküsü gibi değiştirilemeyen olmak üzere yaklaşık 200'e yakın etken KVH etiolojisinde yer alır.² KVH' da tütün ürünlerinin kullanımı, düzensiz ve sağlıksız beslenme, sedanter yaşam ve psikososyal stres durumları yaşam tarzı değişiklikleri ile oldukça ilişkilidir.³ KVH'nin etiolojik risklerin belirlenmesi ve yüksek riske sahip bireylerin korunması primer

¹ Prof. Dr., İzmir Tınaztepe Üniversitesi, fisun.senzun@tinaztepe.edu.tr

² Arş. Gör., İzmir Tınaztepe Üniversitesi, goksen.polat@tinaztepe.edu.tr

lerin primer korunma önlemleri olarak birden çok risk faktörleri bir arada bulunan kişileri hedef olarak alır. Korunma ile koroner kalp hastalığına bağlı ölümlerin azaltılmasında %50 değiştirilebilir %40 tedavilerdeki iyileşme ile sağlanmıştır.⁴ Etkin maliyetle sağlık hizmeti sağlamada toplumsal korunma; hastalığın gelişiminin önlenmesi için oldukça önemlidir. Korunmada amaç, semptom göstermeyen kişileri izlemek, toplumdaki riskli grupları belirlemek ve hastalık belirtilerini en aza indirmektir. Olumsuz alışkanlıklar, tutum ve davranışlar değiştirilenebilir risk faktörleri olarak önlenabilir etiyolojileri etkiler.² Kardiyovasküler riski düşürmede eldeki kanıtlar, hemşire vaka yönetimi ve hemşire ile eşgüdümlü multidisipliner korunma programlarının rutin bakımdan daha etkili olduğu sonucunu göstermektedir. Ekip temelli bir bakım yaklaşım, KVH önlenmesi için etkili bir stratejidir.⁶ Hemşireler bu ekibin bir parçası olarak eğitim programlarında hasta eğitimi ve danışmanlık rolü doğrultusunda bireyler ile iletişim sağlayarak davranış değişiklikleri sağlar bu değişikliklerde korunma programlarında arzu edilen becerilerdir.⁴

KAYNAKLAR

1. Arslan Çilhoroz İ, Çilhoroz Y. Kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümleri etkileyen faktörlerin belirlenmesi: OECD ülkeleri üzerinde bir araştırma. *Acıbadem Univ. Sağlık Bilim. Derg.* 2021; 12(2): 340-345.
2. Akgül Gündoğdu N, Gündüz E, Temel Mert Z. Kardiyovasküler hastalık risk faktörlerini ne kadar biliyoruz? *Hastane Öncesi Dergisi.* 2021; 6(1):99-116.
3. Türkmen E, Badır A, Ergün A. Koroner Arter Hastalıkları Risk Faktörleri: Primer ve Sekonder Korunmada Hemşirelerin Rolü. *Acıbadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi.*2012; 3(4): 223-231.
4. Ural D. Avrupa klinik uygulamada kardiyovasküler hastalıklardan korunma kılavuzu (ESC Version 2012). *Türk Kardiyoloji Derneği Arşivi.* 2012; 34(6), 331-339.
5. WHO Study Group on Tobacco Product Regulation TobReg. *Waterpipe Tobacco Smoking: Health Effects, Research Needs and Recommended Actions by Regulators.*2005.
6. Arnett DK, Blumenthal RS, Albert MA, Buroker AB, Goldberger ZD, Hahn EJ., et al. 2019 ACC/AHA guideline on the primary prevention of cardiovascular disease: a report of the American College of Cardiology/American Heart Association Task Force on Clinical Practice Guidelines. *Circulation.* 2019;140: 596–e646.
7. Demircan S. Ateroskleroz: Primer ve sekonder korunma. *Journal of Experimental and Clinical Medicine.* 2012; 29, S141-S146
8. Karakoç Kumsar A., Taşkın Yılmaz F. Kardiyovasküler Hastalıklar Risk Faktörlerinden Korunmada Hemşirenin Rolü. *Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi.* 2017; 2(4): 18-27.
9. Özdoğan Ö. Risk skorlaması ve birincil koruma. *Updates Cardiol* 2020; 3(1): 3-6.
10. Kayıkçıoğlu M. 2019 Avrupa Kardiyoloji Derneği Dislipidemi Kılavuzu'nda ikincil korunma hastasına yaklaşım. *Updates Cardiol* 2020; 3(1): 7-9.
11. Berra K, Fletcher BJ, Hayman LL, Miller NH. Global cardiovascular disease prevention: a call to action for nursing: the global burden of cardiovascular disease. *J Cardiovasc Nurs* 2011; 26:S1–S2.
12. Badır A. (2017). Dahili ve Cerrahi Hastalıklarda Bakım. A. Karadakovan, F. Eti Aslan (Ed.), *Koroner Arter Hastalıkları* içinde (s. 438). Ankara: Akademisyen Kitabevi.
13. Akın S. (2013). İç Hastalıkları Hemşireliği. Z. Durna (Ed.), *Kardiyovasküler Sistem Hastalıkları ve Bakım* içinde (s.195). Akademi Basın ve Yayıncılık.